

Vannregionmyndigheten for vannregion Hordaland
Hordaland Fylkeskommune
Postboks 7900
5020 Bergen

Bergen, 22.12.2014

hfk@hfk.no (ref nr 21014/16490)

Høring regional vannforvaltningsplan for Hordaland Vannregion 2016 – 2021, samt regionalt tiltaksprogram etter vannforskriften

Vi viser til utsendte høringsdokumenter fra vannregionmyndigheten for vannregion Hordaland av 30.06.2014.

FHL vil først komme med noen generelle synspunkt for deretter mer spesifikt kommentere høringsdokumentene.

Generelle kommentarer:

Norsk havbruk er en næring i vekst og siste år ble det produsert 1,3 millioner tonn laks og regnbueørret. Mesteparten av produksjonen blir eksportert, og eksportverdien i 2013 utgjorde i overkant av 40 milliarder kroner. Dette utgjør 70 % av verdien av den totale norske sjømateksport. Dette gir et betydelig bidrag til BNP. Produksjonen skjer innenfor grunnlinjen fra Gamle Hellesund i sør til Varangerfjorden i øst. Produksjonen skjer innen de rammebetingelser som gis av politikere og forvaltning til enhver tid. FHLs miljøpolitiske målsetting er at sjømatproduksjonen skal være bærekraftig, og at miljøforurensninger ikke skal begrense mulighetene for å produsere trygg sjømat.

Norge har i utgangspunktet en kyst som har et stort potensiale for sjømatproduksjon. Et potensiale det er politisk enighet om at bør utnyttes, både på vegne av nasjonen, men også som et sunt og ettertraktet produkt som gir et bidrag til internasjonal matvareproduksjon. I tillegg til matproduksjonen bidrar næringen både direkte og indirekte til sosial og økonomisk bærekraftig næringsvirksomhet i ellers næringsfattige rurale strøk.

Selve grunnlaget for havbruksproduksjon er rent vann. Vi mener at vanddirektivet implementert og fulgt opp på rett måte, vil være en garantist for at dette også opprettholdes i framtiden. I vannforvaltningsplanene er det anledning til å sette brukermål, og vi mener at det bør settes brukermål om at vannet skal ha en kvalitet som gjør det egnet til matproduksjon.

All aktivitet, også produksjon av mat, har en påvirkning på omgivelsene. For havbruksnæringen vil dette i hovedsak være utslipp av næringsstoffer (fôr, feses) og biologisk påvirkning (lus, rømt fisk) som ble tatt inn ved kongelig resolusjon av juni 2010.

Når det gjelder utslipp av næringsstoffer fra produksjonen, så vil vi henvise til rapporten *"Vurdering av eutrofieringssituasjonen i kystområder, med særlig fokus på Hardangerfjorden og Boknafjorden.*

Rapport fra ekspertgruppe oppnevnt av Fiskeri- og kystdepartementet i samråd med Miljøverndepartementet. 2012". Denne er ansett som den mest grundige rapport om dette og med et bredt sammensatt forfatterkollegium. Av konklusjonene der vil vi nevne: " Vanskelig å se at utslipp fra fiskeoppdrett har noen alvorlige effekter på biologiske samfunn på grunt vann", "Bidraget fra dagens matfiskproduksjon synes for små til å forårsake eutrofiering", " Selv om oppdrettsindustrien slipper ut mye næringssalter, skyldes mangel på effekter et robust planktonsamfunn og stor vannutskifting" og "Lokale effekter kan ikke utelukkes, for eksempel når anlegg ligger veldig nær land, og/eller i nærheten av bakevjer hvor vannmassene kan bli liggende over lengre tid".

All havbruksproduksjon har en utslippstillatelse gitt av fylkesmannen med hjemmel i forurensingsloven. Eventuell påvirkning i nær eller fjernsone blir kontinuerlig fulgt opp med miljøundersøkelser i henhold til NS 9410. Tiltak/flytting blir iverksatt hvis miljøtilstand er dårlig (tilstand 3 og 4) (såkalte MOM B og C undersøkelser). Standarden er under revisjon og vil bl.a. ta inn overvåkingsparametere som kreves i henhold til vanddirektivet. Det tas kontinuerlig slike undersøkelser ved alle lokaliteter og informasjonen herfra burde i mye større grad blitt brukt som bakgrunnsinformasjon i utarbeidelsen av regional vannforvaltningsplan. Vi vil også påpeke at dette er informasjon som ansvarlig myndighet, dvs Fiskeridirektoratet, burde kunne legge inn i vann-nett direkte. I stedet for at næringen på dette området blir dobbeltforvaltet, er det vår oppfatning at fylkesmannen gir utslippstillatelse med hjemmel i forurensingsloven og at Fiskeridirektoratet har ansvar for oppfølgingen med hjemmel i akvakulturloven og driftsforskriften.

Når det gjelder biologisk påvirkning fra havbruksnæringen så er dette uavklart. Slik vi forstår det er ikke grunnlaget for karakterisering og derved påvirkningsanalyse avklart. I brev fra KMD av 23. 01.2014, ble Miljødirektoratet gitt i oppdrag å avklare dette, og da i nært samarbeid med Fiskeridirektoratet og Mattilsynet. Dette er under arbeid og det er ikke tidfestet når tid det ferdigstilles.

Det forundrer oss derfor at i mange vannforekomster står påvirkning fra lus/rømt fisk oppført i vann-nett og er brukt i arbeidet med vannforvaltningsplanene og tiltaksprogrammene.

Følgende utdrag fra ovennevnte brev er i dette tilfellet relevant: *"Klima – og miljødepartementet er sektormyndighet og har ansvar for å fastsette miljøtilstanden i vassdrag, og et av kvalitetskriteriene er anadrom fisk. Sektormyndigheten for havbruk, som i dette tilfelle er fiskerimyndighetene, har ansvar for å vurdere graden av påvirkning fra lakselus (Mattilsynet) og rømt oppdrettsfisk (Fiskeridirektoratet) på de aktuelle vannforekomstene."*

Vi kan ikke se at dette er hensyntatt.

Vår oppfatning er at sektorlovgivningen(matloven og akvakulturloven) gir gode forutsetninger og har de nødvendige hjemler for reguleringer, pålegg, overvåking, oppfølging, inndragning og straff i forhold til bl.a. vannmiljø.

Dette er et regelverk som gjenspeiler de overordnede politiske føringene mht å sektorisere miljøansvaret. Vårt håp er at implementeringen av vanddirektivet og gjennomføringen av vannforskriften vil være et redskap for å ta vare på vannmiljøet, og på den måten hindre forurensing fra kilder som kan true våre muligheter til å utnytte det potensialet Norge har for å drive matproduksjon i havet. Hele arbeidet med vannforvaltningsplanene har etter vår mening lidd under store krav til gjennomføring med til dels mindre oppfølging mht bevilgninger. I en viss grad har dette gått utover medvirkning. Høringsdokumentene vil, slik vi forstår det, være i endring ut fra innhenting av ny kunnskap. I denne prosessen ber vi om at det legges vekt på løpende involvering av berørte parter.

Mer spesifikke kommentarer:

Miljømål og tiltak

Bakgrunnen for innføring av vannforskriften er et EU direktiv, og når forskriften er blitt implementert i norsk lovverk, forpliktes Norge til å oppfylle de mål som der er vedtatt. Avvik vil måtte rapporteres til EU og begrunnes, og EU vil da ha myndighet til å kreve iverksettelse av tiltak. Ved utarbeidelsen av endelig tiltaksplan må en derfor være oppmerksom på dette og legge mål og tiltak på et nivå som er realistisk og gjennomførbart, vurdere kost/ nytte i saken, og således ivareta våre totale nasjonale interesser.

I tiltaksplanen for vannregion Hordaland er det listet opp 912 tiltak som ansees viktig å få gjennomført. Det er lokale og evt regionale myndigheter i Hordaland som skal betale tiltakene, og midlene til dette vil måtte tas fra de samme offentlige budsjetter som andre fellestiltak i samfunnet skal finansieres fra.

Vi anser foreslått innsats og kostnad på dette området som uproporsjonal med innsats på andre samfunnsområder, og mener at ambisjonsnivå og målformuleringer må justeres i takt med dette før tiltak vedtas.

Når det gjelder spørsmålet om det er foreslått rette mål og tiltak i Hordaland, mener vi at planen gir et oversiktlig bilde av påvirkningskildene, men at graden av påvirkning, konsekvensene av dette og behovet for tiltak, ikke er godt nok begrunnet. Det bør ikke være slik at alt er like viktig og haster like mye.

For eventuelle påvirkninger fra havbruksnæringens side fra lakselus og rømt laks, har overordnet myndighet erkjent at kunnskapsgrunnlaget ikke godt nok, og vedtatt at vurdering av eventuell påvirkning fra havbruksnæringen skal foretas frem mot neste planperiode. Til tross for dette er en rekke vannforekomster i Hordaland listet opp og karakterisert som påvirket av lakselus og rømming. At kunnskapsgrunnlaget ikke er godt nok kommer tydelig frem når en rekke ferskvannsføremål som innsjøer og elver karakteriseres som påvirket av lakselus og rømt fisk. Lakselus er en art som ikke kan leve i ferskvann og må ikke forveksles med Gyrodactylus Salaris som er en ferskvannsparasitt som ikke har noe med havbruksnæringen å gjøre. Inntil det foreligger overordnede føringer for hvordan havbruksnæringens påvirkning på vannforekomstene skal behandles, må lakselus og rømt fisk tas ut fra dokumentet som påvirkningskilde i alle vannforekomster i hele Hordaland fylke.

Dette gjelder følgende vannforekomster:

Arnaelva/ Storelva, Moelvi, Loneelva, Daleelva, Eksingedalselva, Bolstadelva, Teigdalselva, Liavatnet, Evangervatnet, Vangsvatnet, Storevatnet i Masfjorden, Frøysetelva, Ostavatnet i Masfjorden, Storelva/ Hopselva i Masfjorden, Andvikelva, Skogseidvatnet og Henangervatnet i Fusa, Simadalelva, Bjoreio, Eio, Granvinselva, Jondalselva, Stordalselva ved Tvidal, Steinsdalselva, Botnaelva i Kvam, Flatabøelva, Øysteseelva, Langvotnevatnet, Dragselva, Byrkjenesvatnet, Mundheimselva, Opo og Storelva i Odda, Kinso, Veig, Norddøla, Eidfjordvatnet, Granvinsvatnet, Tørvikvatnet, Sandvinvatnet, Samlafjorden, Liervatnet i Sveio og Melselva i Kvinnherad.

Det må også nevnes her at det både innenfor havbrukssektoren og andre områder finnes sektorlovverk som ivaretar de samfunnsmessige interesser slik at det bør ikke være et mål å strekke vannforskriften til områder som allerede er ivaretatt av eksisterende lovverk.

Det er i gang et arbeid fra myndighetenes side for å fremskaffe bærekraftsindikatorer for lakselus og rømming fra oppdrettsanlegg, og konklusjonene fra dette arbeidet vil være et moment i den videre debatt om påvirkning fra havbruksnæringens side.

Det er viktig at alle prosesser mht lokalitetstildeling og-klarering i denne kunnskapsinnhentingsfasen foregår som normalt, og at det ikke iverksettes restriksjoner utfra et føre-var prinsipp i slike saker.

Når det gjelder eutrofiering fra havbruksnæringen er det som tidligere nevnt fra forskerhold bekreftet liten påvirkning, det samme bekreftes fra individuelle MOM undersøkelser på de enkelte lokaliteter i området.

I regional plan for Vassregion Hordaland har vi merket oss at det er avmerket et punktutslipp fra industrivirksomhet i området ved Dåfjorden i Stord kommune. På grunn av dette punktutslippet er hel Stokksundet mellom Stord og Bømlo farget rødt på tilhørende kart. Dette gir etter vår oppfatning et misvisende bilde av situasjonen, og kan ved manglende detaljkunnskap om de lokale forhold, tolkes som om hele området er påvirket, noe det ikke er. Dette vil da kunne ha konsekvenser for annen aktivitet i området, for eksempel oppdrett av fisk. Vi ber om at dette punktutslippet avmerkes på en annen måte i kartet.

Prioritering av hva som er viktigst å beskytte.

Vi mener at det er viktigst å prioritere drikkevannsforsyning til husholdninger og bedrifter og prosessvann til industriell produksjon hvor en har høye krav til rent vann. Matvareproduksjonsbedrifter er eksempel på slik produksjon, og det er flere bedrifter i Hordaland som tar i mot og bearbeider fisk, både fra fangst og oppdrettsvirksomhet. Også vannkildene til settefiskproduksjon er viktige for Hordaland, og det er viktig at disse kildene holdes fri for forurensing.

Det er også av stor viktighet å beskytte produksjons- og oppvekstområder for betydelige akvatiske arter, både oppdrettsfisk og villfisk. Det ville ikke vært urimelig å øremerke store sjøområder langs kysten til matproduksjon.

Vannforskriften må utarbeides og formuleres på en måte som tar hensyn til og foretar en kunnskapsbasert avveining mellom ulike samfunnsviktige hensyn og det må være best mulig avklart ansvarsområde mellom sektorlovene og vannforskriften.

Med hilsen

Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening

Hans Inge Algrøy
Regionsjef